

„LOST IN YAOILAND”

Egy rajongói kultuszjelenség antropológiai vizsgálata

Bevezetés

A mai közgondolkodásban erősen tartja magát az a nézet, hogy a modern társadalom szekularizált, és ez hosszú, visszafordíthatatlan fejlődés eredménye. Ugyanakkor az elmúlt évtizedben megjelentek a vallás valamilyen újjászületéséről szóló elemzések is. Ezek a szent visszatéréséről szóló elméletek nem statisztikákra támaszkodnak, hanem a vallás új formáinak megjelenésére vagy a régiek megelevenedésére. Úgy tűnik, a vallás több ponton visszatér a társadalmi és személyes életbe, de ez a visszatérés gyakran nem a hagyományos vallásokat és egyházakat erősíti, sőt konkurenciát jelent számukra.¹

Változatlanul vannak modern, ugyanakkor nagyon vallásos társadalmak, mint az USA, Kanada vagy Korea. Emellett sok új, kis vallási mozgalom keletkezik. A régi nagy egyházakon belül elkezdnek szaporodni a vallási kisközösségek, a nagy egyházak vetélytársaiként pedig terjednek a különböző neoprotestáns szekták, nem európai eredetű, vagy szinkretista új vallási mozgalmak, kvázi-vallásos szervezetek, s megnőtt a vallási pluralizmus. Egyre inkább általánossá válik a magánzó „barkácsolt vallásosság”. A vallási karizma, tekintély és szimbólumok ismét fontos politikai tényezővé válnak. Megfordítva pedig úgy tűnik, hogy korábban nem vallási jelenségek is szakralizálódhatnak, például a sztárkultuszban, a nacionalizmusban vagy a sportrajongásban.²

Ez a jelenség tapasztalható az általam vizsgált közösségekben is, különböző japán képregények iránti rajongásban, mely körül valóságos kultusz alakult ki. Egyes magyarázatok szerint a kultuszok mögött az ember eredendő szakralitás iránti igényét kereshetjük, melyek a szekularizáció időszakában már nem vagy nem csak a tényleges vallások által behatárolt terepen jelentkezhettek, hanem más területeken is, például olyan kvázi-vallásos viszonyulásokban, melyek bizonyos embereket egy-egy ideológiához, politikushoz vagy művészhez kötnek.³

A kultuszt, Dávidházi Péter nyomán, mint beállítódást, bizonyos szellemi vagy anyagi értékek rajongó, mértéket nem ismerő, mindenkifölötti tiszteletét értelmezem, mint szokásrend szentnek tekintett helyek fölkereséséből, ereklyék gyűjtéséből, szövegek áhítatos gondozásából, szent idők megünnepléséből, szertartásokon való részvételből áll.⁴ A kultikus beállítódás a szóhasználatban is megjelenik. Öntudatlanul is hasonló szavakkal írják le az érzelmeiket, mintha

¹ MOLNÁR 1998. 16.

² TOMKA 1996. 165–166.

³ TAKÁTS 2003. 211.

⁴ DÁVIDHÁZI 2003. 110.

vallásos témáról lenne szó. A kultuszvizsgálatok analogikus modelljének magyarázatai szerint a nem-vallási jellegű kultuszok nyelve és szokásrendje a vallási kultuszok leszármazottja. Az előbbieken is fellelhetjük az utóbbiakra jellemző profán-szagrális dichotómiát, s e kultikus nyelv kvázi-vallásos viszonyulást termel.⁵

A közösség és a rajongás tárgyának rövid bemutatása

A vizsgált internetes fórumközösség egy Magyarországon működő, ma körülbelül 290 regisztrált tagot számláló csoportosulás, a Yaoi.hu fórumközössége.⁶ Érdeklődésük tárgya a japán rajzfilmek – animék – és a japán képregények – mangák – egy speciális alműfaja, a yaoi, mely férfiak közti homoszexuális kapcsolatokat ábrázol. A fórum tagjai szinte kizárólag nők, akik a 20–30 éves korosztály képviselői. Az aktív tagok jelentős része diplomás értelmiségi, vagy egyetemi hallgató. Többségük egyedülálló, kis százalék él csak állandó párkapcsolatban.

A közösség esetében fontos kiemelni azt is, hogy nem egy egyszerű rajongói csoportosulásról van szó. A közösség tagjai a közös fórumhoz tartozóan három yaoi témájú oldalt működtetnek, ahol különféle tevékenységeket végeznek, mint például a mangaképregényeket fordítanak,⁷ yaoi-témájú regényeket, novellákat írnak,⁸ és működik mindezek mellett egy információs site magáról a műfajról.⁹ Ezekkel a tevékenységeikkel igyekeznek pótolni és elérhetővé tenni saját maguk számára azokat a tartalmakat, amiket egy átlag japán rajongó bármelyik könyvesboltban elérhet, itt Magyarországon, magyar nyelven viszont nem lehet hozzájutni. Tulajdonképpen elmondható, hogy a fórum a vizsgálat időpontjában egy érdekes keverékét képezte egy rajongói és egy alkotóközösségnek.¹⁰

A yaoiról tudni kell még, hogy egy kifejezetten női műfaj. Az alkotók döntő többsége nő, és műveik is alapvetően a női közönséget célozzák meg. A yaoi mangáknak, animéknek, vagy ilyen témájú írásoknak nem célja, hogy meleg férfiakat, vagy akár valódi férfiakat ábrázoljanak a karakterek. Olyannak vannak

⁵ TAKÁTS 2003. 291.

⁶ A közösség a <http://www.yaoi.hu> oldalon található, a fórum a „Yaoi.hu fórum” menüpont alatt érhető el. A Yaoi.hu oldal három külön oldalon közös gyűjtőneve, melyekről a következő lábjegyzetekben részletesen is olvasható.

⁷ A mangaképregényeket fordító oldal (Club Shion) elérhetősége: <http://clubshion.yaoi.hu>

⁸ A közösség alapvetően e köré az oldal köré (Sóhajom) szerveződött (<http://sohajom.yaoi.hu>). Az oldal szerkesztője, Ayase, aki egyben a közösség vezetője is lett, itt közölte amatőr yaoi regényeit, melyek közül egy – Daniell című napjainkban is folyamatosan íródó regény – kiemelten fontos szerepet játszott a közösség megalakulásában. A rajongók ez iránt a mű iránt a kezdetektől nagyon erős kultikus beállítódást mutattak.

⁹ Az információs oldal (Yaoiarts) elérhetősége: <http://yaoiarts.yaoi.hu>

¹⁰ A jelen dolgozat megállapításai egy 2007–2009 között zajló terepmunka eredményei. A fórum azóta nagyon komoly átalakuláson ment és megy keresztül. A fórumközösség fokozatosan felbomlik, és a rajongók jó részénél bár a téma iránti érdeklődés nem szűnik meg, de rajongásuk egyre visszafogottabb formát ölt, a nagyon erőteljes, kultikus beállítódás már keveseknél figyelhető meg. A fórumközösségnek ez a képe, ami a jelen dolgozatban kirajzolódik, és a yaoi kultusza ilyen formában már nem figyelhető meg.

rajzolva, amilyenek a nők látni akarják a férfiakat, tehát egy abszolút idealizált férfiképet vetít az olvasók elé.¹¹

A yaoi mangákban, rajongói alkotásokban azt a vágyott férfiképet láthatják a rajongók megelevenedni, amilyenek a korunkban élő nők az ideális férfit és az ideális társat elképzelik. Egyrészt a férfi rendelkezik mindazokkal a tulajdonságokkal, melyeket általában egy férfihoz kapcsolunk, mint hogy megbízható, erős, magabiztos, felelősségteljes és gondoskodik a családjáról, párjáról. Másrészt viszont képes kimutatni az érzelmeit, kommunikatív, lehet vele beszélgetni, kedves és törődő, s képes igazi lelki társ is lenni. Nem feledkezhetünk meg a külsőségekről sem: a modern nő által vágyott férfi ápolt, sportos, vonzó, stílusos, ad magára és a környezetére. Ezt a férfiképet találják meg az olvasók ezekben az alkotásokban. Végigkövethetik azt a folyamatot, ahogy a férfiből érző férfi lesz, illetve bepillantást nyerhetnek kapcsolataikba. Ezek a kapcsolatok nem tökéletesek és problémamentesek, mégis harmonikusak, s mintegy példát adnak arról, hogy egymást szerető emberek hogyan oldják meg a mindennapokban felmerülő gondokat, s hogy milyen tulajdonságokkal kell rendelkezni a férfiaknak ahhoz, hogy ezt megtehessék. Ezeknek a harmonikus, szeretetteljes párkapcsolatoknak és a minden viszontagságot legyőző szerelemnek a kultusza figyelhető meg egyrészt a vizsgált fórumközösségekben.

A fórumközösség esetében kultikus beállítódást láthatunk a műfajjal, a műfaj alkotóival és alkotásaival, valamint egyes rajongó-alkotókkal és alkotásaikkal, de magával a rajongói közösséggel kapcsolatban is.

A kultusz, mint a közösség kultusza

Most térjünk át a dolgozat címének értelmezésére. A „*Lost in Yaoiland*” – Elveszve a Yaoi világában – mára, egy mottóvá vált kifejezése a közösségnek, s jól szemlélteti azokat a motívumokat, melyek a közösséget rajongásuk tárgyához kötik. Elveszve *Yaoiland*-ben egy új világ tárul fel a rajongók előtt, ami más és különböző, mint a hétköznapok, és képes biztonságérzetet adni.

A posztmodern korban az ideológiák kiüresedtek, politikai célokra használt üres szövegekké váltak, a posztmodern ember létállapotára pedig nagyfokú bizonytalanság jellemző. Ennek oka lehet egyrészt az is, hogy az ember eltávolodott a természettől. Idegennek érzi magát a világban, s ma ez sokkal igazabb, mint a történelemben bármikor. A bizonytalanság oka a kor kulturális sajátosságaiban rejlik, és a biztonság hiányából fakad, ezért is fontosak a kiszámítható, racionális kontrollálható dolgok. Ilyen például a fogyasztás, melynek fontos lélektani mechanizmusa, hogy a vágyott biztonság illúziójával túlmegy az egyszerű szükséglet-kielégítés keretein. Ez azonban csak a biztonság ideig-óráig tartó illúzióját képes megadni. A biztonság ugyanis nem ebből fakad, hanem az egyén és a közösség kapcsolatának harmonikus együtt-létezéséből.¹²

¹¹ MacLELLAND 2000.

¹² PÍKÓ 2003. 35–42.

Ezek az emberek pedig *Yaoiland*ben, a Sóhajom fórumon megtalálták azt a közösséget, ami ezt a biztonságot jelenti, és elkülönítve a hétköznapoktól, megnyitja a létezés új dimenzióit.

Amikor először eszembe jutott ez a kifejezés, és először használtam, akkor egy olyan időszakban voltam, amikor nem volt különösebb dolgom. Péntek, szombat, vasárna, hétfő, kedd szabad volt gyakran, és én nem csináltam, mást, csak yaoiztam napokig, fordítottam, olvastam satöbbi. És teljesen el tudtam merülni a dolgokban. Olyan volt, mint egy utazás egy másik világba, ahol csak kóboroltam, egyre újabb és újabb dolgokat ismertem meg. ... Egyik hihetetlen felfedezés jött a másik után, és ezeket még meg is tudtam beszélni a többiekkel, akik szintén értették ezt a világot. Az elveszés azután jött, amikor szerdán elkezdtem tanítani. Öt nap yaoizás után a külvilág furának és ismeretlennek hatott, mintha fél lábbal még mindig a másik oldalon lettem volna, és nehezemre esett visszajönni... Csak fogod magad és elmerülsz, elfelejted, hogy kint mi van. Itt is vannak gondok, amiket meg kell oldani, és konfliktusok, amiket kezelni kell, de olyan érzésed van, hogy mindez valami jó érdekében történik. Valami szépért valami olyanért, ami megéri, ami értékes. Amit mi teremtettük, legalábbis a magyar *Yaoiland*et egy kicsit, egy kicsit benne vagyunk mi is. ... Én úgy érzem, mindannyiunknak szüksége van egy kicsit rá, hogy elveszen, ha nem *Yaoiland*ben, akkor máshol, hogy valaminek odaadhatjuk magunkat úgy 100 százalékgig, hogy átélhessünk valami szépet és hihetlent, olyat, amit itt a való világban nem tudunk, hiszen ez a magrontott Arda ugyebár. Ott viszont minden kristálytisza... Jó elmerülni és elveszni benne, ha kicsit néha félelmetes is, mert onnan megújulva és megerősödve jöhetünk vissza, ha van elég eszünk hozzá. Kicsit olyan, mint egy, ha nem is gondtalan, de tiszta túlvilág.¹³

Az idézetből is látszik, hogy *Yaoiland*et mindenképpen egy más dimenzióban kell elképzelni, elkülönítve, s akár szembe is állítva a való élet színtereivel. *Yaoiland*et az idézetben Arita a megrontott Arda ellentétéként mutatja be, de mit is akar ez jelenteni? Mi az a megrontott Arda, és mi ezzel szemben a rajongás világa, hisz ez, azoknak, akik nem elmélyült *Gyűrűk Ura* rajongók, nem sokat jelent. Tolkien kitalált világának mitológiájában Arda megrontás előtti is utáni állapota párhuzamba állítható a világ paradicsomi, bűnbeesés előtti, és bűnbeesés utáni állapotával. *Yaoiland* világában tehát felidéződik, és megközelíthetővé válik az édeni, paradicsomi boldogság, tisztaság. Egy olyan világban, amely értékekkel rendelkezik, s amelyben, amelyért a rajongók szerint igazán érdemes tevékenykedni, amire szükség van, s megkönnyíti a hétköznapokban való létezését. Ilyen értelemben talán elmondható, hogy egy transzcendens világról van szó, egy olyan valóságról, amelynek megismeréséhez az embernek át kell lépnie köznapi értelemben vett határait, ami az „innen túl” van, ami a határainkon kívül esik.¹⁴ A hétköznapok világa, mint a kinti világ jelenik meg, *Yaoiland* viszont egy

¹³ Az idézet a közösség egyik vezetőjével, a Yaoiarts szerkesztőjével, Aritával készített interjú részlete.

¹⁴ KORPICZS – P. SZILCZL 2007. 17.

tiszta túlvilághoz hasonlítható. Talán elmondható a jelenségről az is, hogy a tagjai számára bizonyos szinten egyfajta valláspótló szerepet tölt be.

Vik: Aki nem kötődik a yaoihoz, azt nem feltétlenül fogja megtartani a társaság sem a pályán, de aki igen, annak nyújt egy érzelmi, és talán mindenféle biztos hátteret. Valahogy úgy, mint a vallás. Aki nem hívő, az nem lesz az attól, mert templomba jár. De ha hívő, akkor abban a közösségben biztonságban érzi magát.

G: Lehet esetleg azt mondani, hogy van ennek valamiféle valláspótló szerepe?

Vik: Igen, azt hiszem, igen. De ehhez is nyitott szemlélet kell, mert biztos vagyok benne, hogy a legtöbb ember sikítva elrohanna egy ilyen párhuzamtól, de pontosan ezt nyújtja. Közösséget olyan emberekkel, akik mások, mint a többiek, de olyanok, mint én, és ezért megértene engem.¹⁵

A hallott idézetből mindenképpen kiemelendő a közösség fogalma, a közösségi érzés ugyanis egyik kiemelten fontos összetevője Yaoilandnek. A rajongás szeretett tárgyát s az átélte érzéseket másokkal is meg tudják beszélni, és ez egy idő után mintegy önmagát generáló folyamatként működik. A tagokat ugyan a yaoi iránti rajongás viszi a közösségbe, később azonban maga a közösség legalább annyira, ha nem fontosabbá válik, mint a rajongás tárgya. Ez a szoros összetartozás a tagok számára nagy jelentőséggel bír, hisz pozitív értéként lehet felmutatni más rajongói közösségekkel szemben. Valamint az is kiemelendő, hogy a tagok nem csak passzív résztvevőjeként lehetnek tagjai Yaoilandnek, hanem alkotóként is részt vehetnek a megteremtésében. Tehát nem csak a műfaj és a vele kapcsolatos alkotók és alkotások iránt figyelhető meg a kultikus beállítódás, hanem a közösség felé is. A közösség különleges, mert különleges emberek alkotják. Yaoiland azért is lesz különleges hely, mert akik létrehozzák, alkotják, különlegesek. Nem egyszerűen a műfajért rajonganak, nem pusztán a yaoi alkotók és alkotások iránti tiszteletről, kultusról van szó, hanem a maguk alkotta közösség kultuszáról is. Arról, hogy amit ők együtt, mint emberek létrehoznak, az valami más ebben a világban. A rajongók részéről egy speciális nyelvhasználati mód is megfigyelhető ezzel kapcsolatban. Önmagukat, leggyakrabban az egyszerű földi halandóként értelmezik, aki valamilyen csoda folytán a közösség részévé válhatott, s mintegy hálát érezhet azért, hogy ehhez a közösséghez tartozhat. Magukat mintegy eltávolítják ettől a folyamattól, a többieket viszont felmagasztalják, s azt az érdemet, hogy ez a közösség létrejöhetett és működik a rajongótársak hatáskörébe utalják. Fontos szerep jut mindebben a véletlennek vagy a sorsnak is, hogy mindez létrejöhetett az interneten.

Példaként egy interjúrészlet:

Itt csak ilyen különleges emberekkel találkozni? Baromi megható ez az egész, amit itt csináltok. Egyszerűen minden egyes képernyőn nyugvó szó tele van folyókat fakasztó, világokat rengető érzelemmel, és oly remegve értő lelkekre áhítózó üzenettel. Akárhányszor kikeresgélem a kedvencekből a SÓHAJOM oldalt, annyiszor érzem úgy, hogy valahova Csodaországba kattintok belépőt. Mert amit ti műveltek ezen a kis oldalon, az egy csoda. Hihetetlenül hálás vagyok, hogy van egy hely, méghozzá az interneten, ami ilyen nem evi-

¹⁵ Részlet egy rajongóval készített interjúból. Vik a Club Shion mangafordításokat közlő oldal szerkesztője volt.

*lági kincseket rejt. És ti önzetlenül nyújtjátok oda a külvilág szárazságából betérő szomjazónak. Attól, hogy még sosem találkoztam veletek, nem jutok el a tavaszi yaoi talira sem, és a nevem tök idegenül cseng mindenkinek, nekem kegyetlenül sokat jelentetek.*¹⁶

Ayase és Daniell – A közösség vezetője, mint szellemi vezető és kultikus yaoi regénye

A közösség kultusza mellett a kultusz másik fontos eleme a közösség létrehozója, vezetője, a virtualításban Ayase névvel rendelkező fiatal nő, és az ő amatőr yaoi-regényei iránti rajongás. Ayasenek a közösségben betöltött szerepét, bizonyos szempontokból értelmezhetjük úgy, mint egy szellemi vezetőt, esetleg prófétát. Nem szellemi vezető és próféta abban az értelemben, ahogy Weber értelmezi a prófétai szerepet, mely szerint a próféták személyes tulajdonságaik folytán karizmát hordozó emberek, akiknek küldetésük, valamilyen új tan meghirdetése.¹⁷ A yaoi terjesztése, a mai napig nem jellemző sem rá, sem a közösség más tagjaira. Mindannyian tisztában vannak azzal, hogy jelen esetben egy erősen tizenhét éves felülieknek szóló műfajról van szó, ami sokak számára lehet megbotránkoztató. A közösség fel is lép az agresszív, terjesztő szándékú megnyilatkozások, és nevetséges rajongói attitűdök ellen. Ayase személyisége azonban abból a szempontból, amit mára elfoglalt a közösségben, igenis rendelkezik profetikussal. Ez vele szemben leginkább, mint a *Daniell* című yaoi témájú regény írója jelenik meg. Habár nem volt célja, mégis kialakult körülette egy közösség. Ez a közösség pedig hasonlóan Weber értelmezéséhez, nem homogén. A próféta, amennyiben prófeciájának sikere van, állandó segítőkre tesz szert: társakra, követőkre. Ezek a segítők tisztán személyes követői a prófétának. Ám a próféta küldetésében közreműködő, a maguk részéről valamilyen értelemben ugyancsak karizmatikusnak minősülő állandó segítők mellett van még egy kör, a hívek köre, akik menedékkal, pénzzel, szolgáltatásokkal támogatják a prófétát.¹⁸

A vizsgált közösség felépítésére is jellemző mindez. Ayase körül kialakult egy erős, támogató, belső kör, akik tevékenységeikkel részt vesznek a munka alkotó részében. Maguk is írnak, fordítanak, a közösség központi magját alkotják, a közösség többi tagja tisztelettel fordul feléjük. Ez a kör viszonylag erősen elkülönül az „átlagos hívek” közösségétől. A közösség fórumtalálkozóin kívül is találkoznak privát összefüggéseken, és az interneten, telefonon keresztül napi kapcsolattartás sem ritka köztük. Mikor viszont összefogásra van szükség a külső kör is aktívan kiveszi a részét. Ez történt a fizetős tárhely vásárlásakor is, ahol a belső kör tagjain kívül a külső körből is sokan támogatták pénzbefizetéssel a költségek fedezését.

¹⁶ Egy rajongói fórumbejegyzés. A hozzászólás írója, Miharu, később a közösség oszlopos tagja lett yaoi témájú amatőr regényei révén.

¹⁷ WEBER 2005. 64.

¹⁸ WEBER 2005. 81.

Most térjünk át magára a regényre. A *Daniell* egy olyan mű, ami összehozott egy közösséget, és amin keresztül *Yaoiland* világa a rajongóknak elérhető. Mintegy kapuként működik az olvasói számára, melyen az olvasás aktusa által lépve, elmerülhetnek mindabban a szerelemben és szépségben, amit *Yaoiland* adni képes a betérők számára. A *Daniell*ről való beszédmód pedig egy olyan nyelvhasználatot alakított ki, melyet mindannyian értenek, s melyen keresztül ezeket az érzéseket különösebb magyarázatok szükségessége nélkül mondhatják el egymás számára. Egy olyan szimbolizációs eszköz, melyek révén a transzcendensről beszélni tudnak.¹⁹

Mindez legerőteljesebben a *Daniell*ről mondható el, de emellett Vik és Ayase többi írása, bizonyos mangák és a rajongók egyes yaoihoz kapcsolódó tárgyai is hasonló funkcióval bírnak. A *Daniell* tehát egyféle ablak erre a másik világra, és az iránta való rajongás a közösség összetartozásának egyik kulcsfontosságú eleme. Egy olyan írás, aminek üzenete van az olvasói számára. Szimbólum, mely a szentségnek valamilyen érzékelhető és megmutató relevanciáját jelenti.²⁰ A közösség tagjai nem ritkán, mondhatni áhítattal fordulnak felé, s ezzel egy időben Ayase, mint a *Daniell* írója felé is. Ez az a színtere a közösségnek, ahol az Ayase iránti kultusz és áhítatos tisztelet a legerősebben megnyilvánul.

*Mikor a te írásaidat olvasom, sokszor érzek egy különleges érzést, hogy összemósódik, könyv és valóság. Mintha nem is olvasnék, mert valami több az egész, mintha már csak éreznék. És akkor nem értem, hogy hogyan lehet úgy írni, hogy már nem is írsz, hanem valami sokkal többet művelsz. A mögött a röpke pár papíroidal mögött te ki nem mondva, megragadsz érzéseket, feltársz emberi sorsokat, megmutatsz legmélyebb félelmeket, gondolatokat, vágyakat, és megalkotsz egy egész ki nem mondott valóságot. Hogy az, amit írsz, a mögött ott van egy teljes világ, amit nem a betűket olvasó szemünkkel, hanem az érző lelkünkkel fogunk fel, mert így az elérhető legtökéletesebb. Mert szerintem Te sokszor már nem egyszerűen írsz, hanem teremtesz. Hogy a regényeid nem egyszerűen egy nagyon-nagyon jó könyv, bár már az sem kevés, hanem egy létező, párhuzamos valóság. És ezt átélni valami fantasztikus. Megköszönni ezt soha nem is tudom neked igazán!*²¹

Ez az idézet részlet jó példaként szolgálhat arra, hogy a művek olvasásán keresztül valóban egy másik világ nyílik meg a rajongók számára. A regényre nem szimpla könyvként, hanem egy másik valóságként tekintenek az olvasók. Szereplőit nem, mint kitalált karaktereket képzelik el, hanem valós, létező, bár egy másik világban élő személyekként gondolnak rájuk. Sok rajongó a *Daniellel* való találkozását fordulópontként értelmezi az életében. A *Daniell*t egy olyan műnek tartják, ami megváltoztatta az életüket, elolvasva a regényt életük egy új korszaka kezdődött el.

A *Daniell*hez hasonló funkciót töltenek be egyes yaoi mangák is. Ugyanúgy, mint a *Daniell* esetében, hatalmas izgalommal várják az újabb fejezeteket, hogy azok a külföldi rajongók, akik már hozzájutottak, bescanneljék és feltegyék az

¹⁹ KORPICS – P. SZILCZL 2007. 19-20

²⁰ TRÍAS 2007. 197

²¹ Egy rajongói hozzászólás a fórumról.

internetre. Hasonló hatások és érzelmek kiváltására is képesek, s egyes mangák szintén utat nyithatnak az olvasók számára *Yaoland*be.

Tárgyak, helyek, időszakok, amik mások

Mind a mangák, mind a Daniell, amiből készült nyomtatott verzió is, a rajongók számára, mint tárgyak is kiemelt fontossággal bírnak. Minden rajongó számára fontos, hogy rajongása tárgyát minél közelebb tudhassa magához materiális formában is. A rajongás tárgyai nem szimpla, hétköznapi tárgyak, azoktól élesen elkülönülnek. Megfigyelhető a kategorizálásban is ez a kettősség, mely szerint a rajongók a világ tárgyait a rajongás szempontjából yaois és nem yaois tárgyak kategóriájára osztják. A tárgyak folyamatos emlékezet-fenntartó szerepük mellett a valóságban is megteremtenek egy olyan környezetet, amelyben jó lenni, mintegy leképezve a transzcendens *Yaoland* világát a hétköznapi valóság világába. A yaois tárgyak egy részét a tulajdonosok a hétköznapi életben is használják. Készítenek yaois pólót, táskát, bögrét, egérpadot, hűtőmágnest, szinte bármit, ami egy háztartásban kellhet és megtalálható. A yaois tárgyakról összességében elmondható, hogy gazdáik nagyon vigyáznak rájuk, legyen szó használati tárgyakról, dísz tárgyakról vagy mangákról. Vannak olyanok, amiket becsomagolva őriznek, és soha nem használnak, s különösen vigyáznak rájuk. Ezek általában a tulajdonos kedvenc mangájához kapcsolódó tárgyak, amikhez különleges kötődések alakulhatnak ki.

A yaois tárgyak közt is kiemelt fontosságú a papírnyomtatású *Daniell*. Szimbolikus jelentőségű, hisz tulajdonképpen a közösségbe való bekerülés a tagok nagy része számára ezzel a művel kezdődött. Sokakat ez az írás indított el a yaoi-rajongás útján. Ünnepi pillanat volt a tagok számára mikor a virtualitásból kilépve a regény materiális formát öltött.

Khm... nem vagyok síró típus, hiszen Asami kinevetne, és hát azt nem szabad!!! De ahogy rákattintottam, majd teljesen beleveszttem a gyönyörű Daniellhajtapintású selyem és apró csillogó tárgyak szívvel való tapogatásába... S végül átsiklott a hátoldalra, az idézetekre, és könnybe lábaadt a szemem. Az hagyján, hogy képtelen vagyok megérteni, hogy az én idézetem mit keres egy amolyan számomra szentséges aurával bíró MŰ borítóján, de mikor végigolvastam a többiekét! Hihetetlen. Gyönyörű. Csodálatos. (Miharu)²²

Egyes rajongók külön kis szentélyekben tartják. A rajongók számára a könyv megszűnik tárgynak lenni. Vannak, akik nem egy darabot vásároltak aztán a könyvből, hanem többet, azért hogy egy példányt soha ne kelljen kibontaniuk, így teljes épségben őrizhessék. Így volt például egy Airisu nevű rajongó, aki három példányt is vásárolt, ahogy ő nevezi őket „egy saját olvasóst”, amit ő maga olvas, egy „térítőst”, amit másoknak kölcsön ad és egy „érinthatlent”, amit gyári csomagolásban őriz otthon. Gyakori, hogy megszemélyesítik, s mint személyről beszélnek róla:

²² Részlet egy fórumhozzászólásból.

Ő az a könyv, ami a legközelebb van hozzám. Az ágyam mellett tartom, mert elég ránézni, és emlékezni kezdek. Szépet-szomorút, Daniellt, talit, mindent, amit általa kaptam.

Hasonlóan a tárgyak kategorizálásához, a yaoihoz kapcsolódó terek is elkülönülnek a világ más tereiről. Mint ahogy a vallásos ember számára más térben helyezkedik el a templom, mint az utca, amelyben található,²³ ugyanígy a rajongók számára is térben elkülönülnek a számukra fontos yaois helyeik. A legfontosabb ilyen helyek maguk az internetes oldalak és a fórum számítógépes felülete. Az oldalak szentélyként értelmezhetőek, amiket a szeretett műfajnak, mangáknak állítanak. Nem csak a virtuális, hanem a valós térben is megfigyelhető ez az elkülönülés. A *Daniell* kapcsán már említettem, hogy egyes rajongók kis szentélyszerű oltárokat rendeznek be számára, s egyes rajongók esetében az egész lakásuk, vagy szobájuk a yaoinak szentelt templomként értelmezhető. A rajongók számára fontos, hogy lehetőségeikhez mérten a környezetüket is a rajongás világához hasonlóra alakítsák. Elmondásuk szerint ilyen környezetben könnyebben tudnak pihenni, lazítani, ez az a világ, amiben igazán jól érzi magát.

Ugyanúgy, ahogy a terek, a vallásos ember számára az idő sem homogén és nem is állandó. Vannak egyfelől szent időintervallumok, az ünnepek ideje (melyek nagyrészt időszakos ünnepek), másfelől van a profán idő, amelyben a vallási jelentőség nélküli események zajlanak.²⁴ Mindez elmondható a yaois emberéről is. Mindaz az idő, amit hobbijukkal foglalkozva tölthetnek egy más idődimenzióban, *Yaoland* világának idődimenziójában telik. A fórumtalálkozók ciklikus visszatérése pedig a naptári év ünnepeihez hasonlóan tagolja számukra az évet. A találkozókat a közösség saját ünnepeiként tartja számon.

A tali túl rövid, szokták mondani, hogy jó társaságban repül az idő. Mivel a közvetlen környezetemben nem tudok yaoiról beszélgetni, így ezek az alkalmak a felhőtlen szókimondás jegyében telnek. Élvezem, hogy egyszerre több emberrel is tudok beszélgetni, nézeteket megvitatni anélkül, hogy sokat kéne várnom a válaszokra. Hogy ünnep lenne-e a tali? Hmm, azt hiszem igen, ünnepekkor az ember boldog, ne? És én boldog vagyok, ha talin vagyok. Struktúrájában a karácsonyi családi vacsorákhoz hasonlítanám, izgatott várakozás, aztán evés-ivás közben/utána beszélgetés, sok-sok mosoly, és a végén egy pici szívfájdalom, mert megint túl rövidnek éreztem. (Ark)

A talik számomra ünnepek - ha ezt úgy értjük, ahogy Ark is mondta. Várom rá már hetekkel azelőtt, és előre örülök, hogy fogok veletek találkozni, és beszélgethetünk. És már előre szomorú vagyok, mert tudom, hogy milyen gyorsan véget fog érni, és utána megint sokáig csak msn-en vagy skypeon látlak benneteket. Készülök is rá úgy, mint az ünnepekre, lelkieken előre beleélem magam, hogy milyen lesz veletek. Megvan valahogy az egésznek a menete számomra. A vonatút reggel korán, a várakozás a keletiben, utána a találkozás, a beszélgetés és fagyoskodás a többiekre várva, aztán az út a Véndiákba, amit végignevetünk, és néha majd elfelejtünk leszállni a metróról. A szokott bénázásom a jegy autómattával, és az ezen való poénkodás - ez mind hozzá tartozik, és azt sem bánom, ha nevettek rajtam, vagy hangosan bíztattok, hogy sikerüljön végre jegyet lyukasztanom - bár most

²³ ELIADE 1999. 19

²⁴ ELIADE 1999. 61

már jóval ügyesebb vagyok. Aztán a találkozás a többiekkel a Kálvinon, és utána az étterem – valahogy ilyenkor minden olyan más, minden olyan gyors, és eleven, és megmaradnak bennem a pillanatok. Aztán már vége is van, pedig egész nap ott ültünk, és utána alig bírunk elszakadni egymástól, és akármilyen hideg van, még sokáig beszélgetünk az utcán, vagy az undorító aluljáróban, de nem is látjuk, hogy milyen, és hogy oda van hányva a fal mellé. Ha ez tekinthető valamiféle szakrális szertartásrendnek, akkor nyugodtan tekintsd annak, mert asszem számomra van valami olyanféle jelentősége. (Arita)²⁵

Ezek az összejövetelek kiszakadást jelent a hétköznapiakból. Erőt is lehet meríteni belőlük a későbbiekben, felelevenítve a boldog pillanokat, vagy arra gondolva, hogy hamarosan itt van a következő. A találkozók erősítik a közösség összetartását, s fő funkciójuk, hogy az együtt töltött rövid időben még erősebben élhessék át mindazokat az érzéseket, melyek *Yaoland*ben megtapasztalhatók.

Összegzés

A közösséget mint rajongói közösséget, s rajongásukat mint kultuszjelenséget vizsgálva, erős kultikus beállítódás figyelhető meg egyes alkotókkal, alkotásokkal és magával a közösséggel kapcsolatban. A rajongók számára a rajongás világa, *Yaoland* transzcendens helyként értelmezhető, mely erőteljesen elkülönül a hétköznapiak dimenziójától. A jelenleg is tartó kutatásaim legújabb eredményei szerint úgy tűnik, hogy abban, hogy egy ilyen erőteljes kultusz kialakult a közösség nélkülözhetetlen szerepet játszott. A kultusz akkor virágzott a leginkább, mikor a közösségi összetartás a legerősebb volt. Amit különböző okok miatt elindult a közösség felbomlása, a közösség tagjainak nagy részénél a téma iránti rajongás egy új sokkal visszafogottabb formája jelent meg.

Irodalom

DÁVIDHÁZI Péter

2003 Egy irodalmi kultusz megközelítése. In: Takáts József (szerk.) *Az irodalmi kultusz kutatás kézikönyve*. Budapest. Kijarat Kiadó. 107–134.

ELIADE, Mircea

1999 *A szent és a profán*. Budapest. Európa Könyvkiadó.

KORPICS Márta, P. SZILCZL Dóra

2007 Miért kommunikáció, miért szakrális? In: Korpics Márta, P. Szilczl Dóra (szerk.) *Szakrális kommunikáció*. Budapest. Typotex. 11–34.

MacLelland, Marc

2000 *Male Homosexuality and popular culture in Japan*.
<http://www.she.murdoch.edu.au/intersections/issue3/mcllelland2.html> (Letöltés ideje 2008. 01. 22)

²⁵ Két hozzászólás a fórumról.

MOLNÁR Attila Károly

1998 Új vallási jelenségek. In: Lugosi Ágnes, Lugosi Győző (szerk.) *Szekták, új vallási jelenségek*. Budapest. Pannonica Kiadó. 16–28.

PIKÓ Bettina

2003 *Kultúra, társadalom és lélektan*. Budapest. Akadémiai Kiadó.

TAKÁTS József

2003 A kultusz kutatás és az új elméletek. In: Takáts József (szerk.) *Az irodalmi kultusz kutatás kézikönyve*. Budapest. Kijarat Kiadó. 289–299.

TOMKA Miklós

1996 A vallásszociológia új útjai. *Replika* 21-22: 163–171.

TRÍAS, Eugenio

2007 A transzcendens megmutatkozása. In: Korpics Márta, P. Szilczl Dóra (szerk.) *Szokrális kommunikáció*. Budapest. Typotex. 191–202.

WEBER, Max

2005 *Vallásszociológia*. Helikon Kiadó. Budapest.

GERENCSÉR, DIÁNA

„LOST IN YAOILAND” Anthropological Study of a Fan-cult

The study seeks to examine a forum community on the internet. The members of the group were enthusiastic admirers of Japanese gay comics – so-called Yaoi mangas – and a real cult of these comics and their creators (mangaka) was formed in the community. In this case the cultic attitude couldn't be seen just for the official mangas and mangakas but for fan-creators, fan-works and the community itself. For the fans the world of the cult – Yaoiland – was a transcendent world, which is located in another dimension. The members had their own sacred objects, spaces and time. To the strong cultic attitude the community was indispensable. Nowadays it started to disintegrate, and the attitude of the members changes greatly and becomes more moderate.